

Editorial

Să revenim (de facto) la ireversibilitatea parcursului european

Victoria Bucătaru,
directoare executivă, Asociația pentru
Politică Externă

Așa-zisa *revoluție twitter* din aprilie 2009 și, odată cu ea, eliberarea spiritului democrației i-au permis Republicii Moldova să-și orienteze cursul spre un nou model de dezvoltare, și anume, cel al Uniunii Europene. Valorile civilizaționale, dar și calitatea vieții, gradul de dezvoltare economică și perspectivele de afaceri din spațiul comunitar au răbufnit atunci sub forma unor luminițe ademenitoare la capătul unui tunel cu o lungime de... cel puțin opt ani de regim comunist.

Între timp, s-au scurs alți aproape zece ani, perioadă în care ireversibilitatea parcursului european al țării a devenit un subiect invocat constant și ciclic, la anumite etape, fie în calitate de factor mobilizator, fie invocându-se amenințarea sau prejudicierea lui. Motivele - sau pretextele? - de fiecare dată au fost diverse, de cele mai multe ori prevalând totuși cele de ordin extern. De regulă, se făcea aluzie la popularitatea unui alt vector, precum cel *eurasiatic*, și mai puțin ne-am gândit sau am observat caracatița distructivă ce se dezvoltă în interiorul statului.

Ba mai mult. Se pare că, odată cu liberalizarea regimului de vize și cu semnarea Acordului de Asociere la Uniunea Europeană, în 2014, autoritățile Republicii Moldova s-au văzut cu picioarele fixate ferm și pe vecie pe pământul european. Drept urmare, ireversibilitatea parcursului european revenea din ce în ce mai rar în discursul public, percepția generală fiind că fereastra de oportunitate este în continuare deschisă țării noastre, iar noi nu trebuie decât să facem saltul decisiv.

O stare de spirit cumva justificată prin sprijinul enorm și aproape necondiționat al partenerilor de dezvoltare, de care Chișinăul oficial s-a bucurat imediat după 2009, dar și de euforia generată în noiembrie 2013 de Summitul Parteneriatului Estic de la Vilnius. Un Summit care nu doar confirmase ulterioara semnare a Acordului de Asociere și liberalizarea vizelor, ci și oferise țării noastre speranță în posibilitatea de a obține statutul de candidată la aderare. Cu

atât mai mare a fost dezamăgirea când, în ajunul Summitului de la Riga, din 2015, partenerii europeni, derutați de procesele nedemocratice ce luau amploare în Republica Moldova și de actele de corupție majore, demascate răstimp, nu doar că nu invocau perspectiva europeană a țării, ci chiar accentuau caracterul de asociere al documentelor semnate și care nu presupun aderarea la Uniunea Europeană.

Deși solicitată de mai multe ori, perspectiva europeană a devenit un subiect supărător pentru cercurile europene și instituțiile naționale ale statelor-membre. „Târgul” propus de autoritățile de la Chișinău nu a convins partenerii europeni, care nu înțeleg nici până astăzi în ce mod un stat ce nu face progrese în materie de bună guvernare și de supremație a legii ar putea fi ajutat de legiferarea, într-un fel sau altul, inclusiv în Constituție, a sintagmei de „perspectivă europeană”.

Respectiv, fiind mai practici de fire, europenii au continuat să solicite progrese în reformele-cheie și soluționarea unor probleme majore ce pun în pericol nu doar Republica Moldova, dar și statele-membre, precum furtul miliardului și corupția majoră în sectoarele vitale. Ba mai mult, pentru prima dată în relația UE cu statele partenere, au fost incluse și condiționalități politice pentru oferirea de asistență macro-financiară, dar și principiul „mai mult pentru mai mult”. Rezultatul îl cunoaștem cu toții: asistența macro-financiară de 100 de milioane de euro a fost sistată în repetate rânduri, iar relația dintre Republica Moldova și Uniunea Europeană a ajuns, în anul 2018 în special, la cote maxime de tensiune.

Așa stând lucrurile, situația în care ne-am pomenit este, cel puțin, absurdă. Pe de o parte, la Chișinău, autoritățile supreme promovează cu înverșunare includerea în Constituție a noțiunii de „integrare europeană” ca vector politic principal și sunt convinse că această modalitate ar putea fi una dintre cele mai viabile în salvagardarea parcursului european. Pe de altă parte, aceleași autorități încalcă flagrant valorile și principiile agreeate prin girul pus inclusiv de ele pe mai multe acorduri, precum și semnalele de alarmă ce vin de la partenerii euro-atlantici.

Bruxellesul a transmis de nenumărate ori - prin intermediul oficialilor europeni, dar și al rapoartelor de progres - mesaje diplomatice clare privind îngrijorările UE față de evoluțiile interne din țara noastră. Mesaje mai puțin diplomatice deja, însă transmise cu aceeași fermitate, au venit prin Rezoluția Parlamentului European din 5 iulie 2018, ca urmare a anulării rezultatelor alegerilor locale din Chișinău. Astfel, nu mai încap nicio îndoială că declarațiile și deciziile formale ale așa-ziselor partide pro-europene care asigură actul guvernării la Chișinău nu mai încântă urechile nimănui. Excepție ar putea să facă doar cei, cărora eșecul Republicii Moldova de a deveni un stat democratic veritabil le pică tare bine la mână - și aici nu ne referim doar la actorii externi, ci mai cu seamă la cei interni.

Și totuși cum transpunem în viață ireversibilitatea parcursului european? Poate, amintindu-ne de spusese lui Ovidius: „Nu-i nevoie de vorbe, puneți-vă nădejdea în fapte...”. Ireversibilitatea parcursului european nu rezidă în declarații, ci în acțiuni realizate cu bună-credință, prin care angajamentele ce și le-a asumat Republica Moldova, atunci când a primit creditul de încredere de la partenerii europeni, să devină realitate. Ireversibilitatea parcursului european înseamnă buna guvernare, supremația legii, inviolabilitatea drepturilor omului și libertatea cuvântului. Și, în definitiv, ireversibilitatea parcursului european reprezintă un sacrificiu major al societății, al elitelor politice și al fiecăruia dintre noi pentru a schimba percepțiile, a lupta cu stereotipurile și a dezvolta o cultură a integrității.

„Parcursul european nu este ireversibil nici măcar pentru țări care sunt membre ale UE”

Iulian Groza, director al Institutului de Politici și Reforme Europene (IPRE)

Luna octombrie a fost una destul de controversată din punct de vedere politic la Chișinău. O parte a liderilor de opinie au susținut că, prin faptul cu care a fost primit Președintele Turciei, Recep Erdogan - dar mai ales pentru că nu a fost abordată, în dialogul cu liderul de la Ankara, problema mai mult decât spinoasă a profesorilor turci deportați acum o lună din Republica Moldova - țara noastră ar renunța definitiv la valorile europene. O altă parte a liderilor de opinie, inclusiv exponenți ai clasei politice, au ținut să demonstreze că sunt determinați să promoveze în continuare vectorul european, iar ca

dovadă au pus la vot introducerea sintagmei „integrare europeană” în Constituția țării. Propunere nu a întrunit majoritatea necesară, în schimb, a servit drept start neoficial al viitorului scrutin parlamentar... În paralel, la Bruxelles, norii par să fie tot mai negri pentru Republica Moldova, iar gurile bine informate spun că întrebarea care se aude tot mai des pe culoarele europene este una deloc îmbucurătoare pentru noi: „Ce facem cu Moldova?..”. Cu ea am început și discuția cu Iulian Groza, fost viceministru de Externe, director IPRE.

■ **Domnule Groza, ce facem cu Moldova? Sau, ce ar trebui să facă partenerii noștri europeni? Ultimul raport de evaluare a implementării Acordului de Asociere (AA), făcut public acum o lună, de asemenea nu este prea optimist...**

■ Într-adevăr, cel de-al treilea Raport alternativ privind implementarea AA cu UE, pentru Semestrul I din 2018, relevă că, în comparație cu anul 2017, țara noastră înregistrează un regres. Aceasta chiar dacă debutul anului părea să fie unul promițător, am avut și câteva vizite la nivel înalt la Bruxelles... Lucrurile au luat o altă întorsătură în vară, odată cu anularea